

El cinema produït a Catalunya el 2005

Augmenta esperançadorament el nivell tot i l'atomització de la producció.

Si el cap d'any, també en el camp del cinema, ha estat moment de fer balanços, la majoria d'analistes s'han aturat poc en el de les pel·lícules catalanes, que al 2005 han accedit a les pantalles grans i que tard o d'hora ho faran al mercat de la televisió i al del DVD. En canvi, el balanç, tant des del punt de vista qualitatiu com comercial, és força més encoratjador que el dels darrers exercicis.

L'any 2005 arrencà a bon ritme amb tres llargmetratges de ficció remarcables. Al gener arribava *Joves*, obra de dos nous realitzadors, Ramon Termens i Carles Torras, i d'uns productors amb empenta, Jordi Rediu i Norbert Lleràs, que van remoure cel i terra per aconseguir-ne l'estrena en divuit ciutats del Principat, una xifra força superior a l'habitual. Al febrer Ventura Pons acudia a la seva cita anual amb el públic amb *Amor idiota*, a partir de la novel·la de Lluís-Anton Baulenas. El film obtingué el vistiplau de gran part de la crítica i, almenys al circuit català, una apreciable acceptació del públic. I a l'abril Marta Balletbò-Coll confirmava amb *Seigné* les expectatives generades pel seu anterior *Costa Brava*. Tots tres van arribar a les principals ciutats espanyoles i a la cartellera de Barcelona s'hi van mantenir prou setmanes: *Joves* fins al 28 d'abril, *Amor idiota* (en sales més grans) fins al 16 de març i *Seigné* fins al 9 de juny.

Amb el circuit de sales copat per les multinacionals, Carles Benpar va haver d'esperar a mitjan juliol per estrenar el seu llargmetratge documental *Cineastes contra magnats*, que arremet contra les

manipulacions de l'obra cinematogràfica i els atemptats als drets d'autor. I a l'obertura de la tardor Esteve Rimbau i Elisabet Cabeza, crític i periodista respectivament del diari *Avui*, presentaven el seu debut en la direcció, *La doble vida del faquir*, que revisa documentalment uns fets (una escola de nens orfes a Sant Julià de Vilatorrada, a Osona) i un temps (el de la Guerra Civil) a partir d'una pel·lícula *amateur* de ficció que hi va rodar el 1937 el pare de la directora. Per bé que, com en el cas anterior, no es tracta pas d'un film espectacle, va romandre a la cartellera de la capital catalana fins a l'1 de desembre.

Encara en el capítol autoral, de directors o directores catalanes han estat estrenades també *Morir en San Hilario*, rodada a l'Argentina per Laura Manà, i els documentals *El cielo gira*, de Mercedes Álvarez, sobre el seu poble natal en extinció a la província de Sòria, *Más allá de la alambrada*, de Pau Vergara, sobre els republicans espanyols deportats a Mauthausen, i el més recent, *Veinte años no es nada*, de Joaquim Jordà, que revisa alguns dels protagonistes de *Númax presenta* (1979), el seu treball militant sobre una vaga que va somoure

les darreries del franquisme i els anys de la transició.

Fins aquí els fruits de les productors independents. Amb major ambició comercial, en el vessant de la producció industrial han destacat *Tapas*, de José Corbacho i Juan Cruz, *opera prima* coral costumista amb gust d'autenticitat; *Fràgils*, de Carles Balagueró, film de terra amb una estètica de gran producció, ben tesat i amb uns climes realment hipnòtics, i la més dura de pair, *La vida secreta de las palabras*, d'Isabel Coixet, una història que trenca desgràcia, dolor i solitud amb misteri, amor i comunicació. Tres pel·lícules diferents que han estat aplaudides per crítica i públic i que han disposat de versió catalana. Un cop més però, aquesta (amb doblatge i còpi pagades per la Generalitat) ha tingut no més una presència testimonial a les caelleres. És el mateix que ha succeït amb les versions catalanes de producció més modestes, com *El habitante incierto*, de Guillem Morales, i *Otros días ve drán*, d'Eduard Cortès.

Ha estat una quinzena de llargmetratges (a banda dels que queden per estrenar) de nivell i interès desiguals, però gran majoria, per sobre dels mínims exigibles; una collita que no desmereix d'altres països de proporcions semblant a les nostres. I a aquest inventari cald sumar la producció del País Valencià, per mínima que sigui, la de les Illes i també la de les empreses que treballen en els camps de la publicitat, el porno (que el Principat és capdavanter a Europa) i l'animació, un segment de prestigi amb resultats més reconeguts a fora que aquí. El cas més destacable és el de Ca les Grangel i l'equip del seu estudi, creadors dels ninots animats de *La novida cadàver* per a Tim Burton, i que fins recent *Madagascar* porten quinze anys treballant per a la Dreamworks de Spielberg. És un balanç bastant apreciable i això malgrat la pervivència dels defectes estructurals i de capitalització del sector, amb l'atomització de productors (entre independents i indústries, al mes d'octubre a Catalunya se'n totalitzaven 106) i amb un índex de freqüentació al mercat propi incomparable –posem per cas– amb el que congrega el cinema francès a l'Hexàgon.

Sigui com sigui, la bona collita d'enguany ha estat sorprenentment valorada també per l'Acadèmia del Cine Espà

A dalt, rodatge d'Amor Idiota, amb els protagonistes, Cayetana Guille Cuervo i Santi Millán, i el director Ventura Pons al centre. A sota, Ramon Termens i Carles Torras, directors de Joves.

nyol, com si finalment s'hagués adonat que *la perifèria* també existia. Que els motius calgui buscar-los més aviat en la conveniència del reequilibri entre les productores més potents de l'estat, no treu que, per primera vegada en les vint edicions que porten, els Goya han fet atenció al treball dels professionals de Catalunya. Han premiat com a millor pel·lícula *La vida secreta de las pala-*

Per obrir escletxes en la programació de les sales, la producció catalana ha de cercar fórmules diferents

bras, d'Isabel Coixet, que ha rebut també els guardons a la millor direcció, millor guió original i millor direcció de producció. El premi a la millor direcció novella l'han atorgat a *Tapas*, de José Corbacho i Juan Cruz. Catalans han estat també els premiats com a millor actor (Òscar Jaenada per *Camarón*) i millor actriu (Candela Peña per *Princesas*). I català, aquest idiomàticament i tot, el documental *Cineastes contra magnats*, de Carles Benpar, això en un any en què la producció documental va ser abundosa i excel·lent. Que això passi més o menys desapercebut – la majoria de mitjans i fins i tot molts comentaristes de Catalunya consideren les produccions catalanes dins del global de l'espanyol – no treu que per als premiats i per a tota la professió del país aquest veredict ha de resultar tot un incentiu. I cal afegir-hi encara el premi al curtmetratge *La ruta natural*, d'Alex Pastor, ni més ni menys que al Festival de Sundance.

Josep Maria López Llaví